

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اخلاق و آداب کارمندی

حجت الاسلام و المسلمین دکتر علی اکبر کلانتری

ناشر: کوشامهر

کلاتتری، علی اکبر

اخلاق و آداب کارمندی / تألیف علی اکبر کلاتتری

شیراز: کوشامهر، ۱۳۸۴.

۱۷۶ ص.

۱. اخلاق. ۲. آداب کارمندی. الف. عنوان

۲۹۷/۴۸۳۷ BP ۲۳۰/۱۸

انتشارات کوشامهر

مرکز نشر و پخش کتابهای علمی-دانشگاهی در سراسر کشور

شیراز، بولوار کریم خان زند، رویروی خیام، پاساژ مسعود

تلفن: ۳۳۰۳۷۹۸ نمابر ۲۳۵۸۴۶۵

ناشر برگزیده سالهای ۸۰-۷۹-۷۶-۷۴ و

خادم نشر سال ۷۷-۷۲

اخلاق و آداب کارمندی

تألیف: دکتر علی اکبر کلاتتری

ناشر: کوشامهر صفحه‌آرایی: تعقل

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه چاپ اول: ۱۳۸۴

شابک: ۷-۶۰-۷۹۹۹-۹۶۴

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷.....	مقدمه
فصل نخست: کلیات	
۱۵.....	علم اخلاق چیست؟
۱۷.....	ضرورت و شرافت علم اخلاق
۱۹.....	شرافت و حساسیت شغل کارمندی
۲۳.....	معیار فضیلت و رذیلت اخلاقی
۲۶.....	کمال حقیقی کارمند
فصل دوم: کمالات	
۲۵.....	۱. آراستگی ظاهر
۳۷.....	۲. صفای باطن
۳۹.....	۳. مردم دوستی
۳۹.....	الف) احترام و تکریم از باب رجوع
۴۱.....	ب) مهربانی با از باب رجوع
۴۳.....	ج) پرهیز از مجادله و مشاجره با از باب رجوع
۴۴.....	د) خوش رویی

۴۵.....	ذ(خوش‌زبانی
۴۸.....	ر(تواضع
۵۴.....	۴. عفو و بخشش
۵۷.....	۵. حلم و بردباری
۶۱.....	۶. مراعات حق‌الناس
۶۲.....	۷. عدالت‌ورزی
۶۶.....	۸. انصاف
۶۸.....	۹. قانون‌مداری
۷۱.....	۱۰. عزت‌نفس
۷۳.....	۱۱. سکوت‌پسندیده
۷۵.....	۱۲. اخلاص
۷۷.....	۱۳. عفاف
۸۵.....	۱۴. راست‌گویی
۸۸.....	۱۵. امانت‌داری
۹۵.....	۱۶. مراقبه و محاسبه
۹۷.....	۱۷. اهتمام به عبادت‌های فردی و جمعی
۱۰۴.....	۱۸. توبه

فصل سوم: کاستی‌ها

۱۲۴.....	۱. استفاده نادرست از اموال دولتی
۱۲۶.....	۲. خیانت‌کاری
۱۲۸.....	۳. رشوه‌خواری
۱۳۱.....	۴. ظلم و ستم‌کاری
۱۳۴.....	۵. مکر و حيله

۶.	خشم	۱۳۵
۷.	غلظت و درشتی	۱۴۲
۸.	دروغ‌گویی	۱۴۶
۹.	نفاق و دورویی	۱۴۹
۱۰.	مداهنه	۱۵۰
۱۱.	حق‌پوشی	۱۵۱
۱۲.	غرور	۱۵۳
۱۳.	تکبر	۱۶۰
۱۴.	عجله و شتاب‌کاری	۱۶۲
۱۵.	بیهوده‌گویی	۱۶۴
۱۶.	سکوت‌ناپسند	۱۶۶
۱۷.	تملق و چاپلوسی	۱۶۶
۱۸.	دنیا دوستی	۱۷۰
	کتاب‌نامه	۱۷۵

مقدمه

در دوران ما، به خصوص با توجه به بالا گرفتن مباحث و مجادلات سیاسی در چند دهه اخیر و نیز با عنایت به گسترش ارتباطات جهانی و انتقال برخی از مظاهر فرهنگی بیگانه به کشور ما و تاثیر نامطلوب آن، ضرورت پرداختن به موضوعات و مباحث اخلاقی و تقویت بعد معنوی اقشار گوناگون جامعه، بیش از هر زمان احساس می‌شود.

مقوله اخلاق در اسلام، از چنان جایگاهی برخوردار است که براساس حدیثی معروف، پیامبرگرامی اسلام فرمود: «إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ»^۱، بی‌گمان من (به پیامبری) مبعوث گردیدم تا مکارم اخلاقی را

به اتمام رسانم» و بر طبق سخنی دیگر از آن حضرت، «خلق نیک، نیمی از دین است»^۱

به طور کلی می‌توان گفت: اگر مجموعه معارف و تعالیم اسلامی را به درختی ریشه‌دار و پر شاخ و برگ تشبیه کنیم، آموزه‌های اعتقادی، به منزله ریشه، احکام و موازین فقهی، بسان شاخ و برگ و اخلاق، به مثابه میوه آن درخت خواهد بود.

به دیگر سخن، هدف نهایی و مقصود اصلی دین، برطرف کردن کاستی‌های رفتاری و درمان بیماری‌های نفسانی و پرورش «انسان کامل» و در نتیجه برپایی جامعه مطلوب و برخوردار از موازین صحیح اخلاقی و انسانی است.

براساس این واقعیات انکارناپذیر، بر تمامی اقشار جامعه اسلامی است در تربیت نفس و تهذیب اخلاق، سعی بلیغ کنند و با بهره‌گیری از آموزه‌های اصیل قرآنی و منابع سرشار روایی و با تأسی به منش و سیره پیشوایان دین و بزرگان اخلاق، رفتار فردی و جمعی خود را آن چنان که مطلوب اسلام عزیز و زینده جامعه اسلامی است، سامان بخشند.

^۱ - حسن الخلق نصف الدین، صدوق، خصال، ج ۱، ص ۳۰

چنان‌که می‌دانیم بیش‌تر کسانی که به مباحث اخلاقی می‌پردازند، به مباحث کلی روی می‌آورند و اخلاق هر قشر و گروه اجتماعی را جداگانه مورد بررسی قرار نمی‌دهند، به دیگر سخن به «اخلاق صنفی» توجه درخور نمی‌شود و حال آن‌که نیازها و شرایط ویژه هر قشر ایجاب می‌کند به این امر اهتمام بیش‌تر نشان دهیم، به خصوص با عنایت به جمعیت قابل توجه برخی از اقشار و تاثیر مثبت یا منفی رفتار آنان بر دیگر اقشار جامعه. از باب نمونه، جمعیت دانشجویی کشور در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲ ۱,۶۷۳,۷۵۷ نفر و تعداد کارکنان دولتی در سال ۱۳۸۰، ۲,۲۱۳,۳۰۳ نفر بوده است.^۱ بی‌گمان سازندگی اخلاقی این‌گونه اقشار، تاثیری ملموس در تعدیل و تلطیف فضای اخلاقی جامعه خواهد داشت.

این جانب، با درک ضرورت این امر، پس از تدوین دو کتاب «اخلاق و آداب طلبگی» و «اخلاق و آداب دانشجویی» تدوین کتاب «اخلاق و آداب کارمندی» را وجهه همت خود قرار دادم و خداوند را در ارزانی داشتن این توفیق شکر گزارم.

مجموعه حاضر، شامل سه بخش می‌باشد که در بخش نخست، به کلیات مربوط به موضوع بحث می‌پردازیم، در بخش دوم، کمالات

۱- رک: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سالنامه آماری کشور -

و به دیگر سخن بایسته‌های اخلاقی کارمندان مورد توجه قرار می‌گیرد و در بخش سوم، از کاستی‌ها و نبایده‌های اخلاقی این قشر بحث می‌شود.

نکته دیگر این‌که بی‌تردید در جریان سازندگی اخلاقی و در فرایند تربیت انسانی، «پیراستن»^۱ ساحت وجود از رذایل اخلاقی، مقدم بر «آراستن» آن به فضایل و کمالات اخلاقی است.

شست و شویی کن و آنگه به خرابات خرام
تا نگردد ز تو این دیر خراب آلوده

به گفته خواجه نصیر:

طیب تا ازاله علت نکند، امید صحت نتوان داشت و صباغ، تا جامه را از آثار و سب و دسومت خالی نیابد، قابل رنگی که او را باید نشمرد.^۱

بدین ترتیب به نظر می‌رسد مباحث مربوط به کاستی‌های اخلاقی بر مباحثی که در پیوند با کمالات اخلاقی مطرح می‌شود، مقدم است، با این وجود، ما در چپش مباحث کتاب، بحث کمالات را بر بحث کاستی‌ها مقدم داشتیم و این بدان جهت است که در بسیاری موارد، مفهوم کاستی‌ها با روشن شدن مفهوم کمالات، با وضوح بیش‌تری دانسته می‌شود. برای مثال، با تعریف «تواضع» مفهوم

۱ - خواجه نصیر طوسی، اخلاق ناصری، ص ۵۲

«تکبر» به خوبی روشن می‌شود، یا با تبیین معنای «امانت‌داری» مفهوم «خیانت‌کاری» نیز تبیین می‌گردد.

در پایان یادآور می‌شود آنچه در این مجموعه از کتاب شریف نهج‌البلاغه استفاده شده است، بیش‌تر بر مبنای ترجمه و شرح مرحوم فیض الاسلام می‌باشد، در برگردان کردن آیات قرآنی به فارسی نیز تا حدودی از ترجمه آقای محمدمهدی فولادوند استفاده شده است. امید آن که این اقدام، به عنوان گامی کوتاه در مسیر سازندگی اخلاق جامعه، مقبول و مرضی حضرت حق افتد انشاءالله.

شیراز - علی اکبر کلانتری